

ЧАС ДЛЯ ЧАЮВАННЯ,

АБО ТУГА ЗА ВОЛИННЮ У РОБОТАХ ГЕОРГІЯ КОСМІАДІ

Яскравий слід у культурному житті Рівного міжвоєнного періоду залишив по собі відомий художник, архітектор і педагог-новатор Георгій Косміаді. Роки, проведені на Волині, художник вважав найщасливішими, і ця туга за своєю другою батьківщиною знайшла відображення у його роботах, написаних у Німеччині. Нині вперше у Рівному та Україні експонуються його роботи, тематично пов'язані з Рівним та Волинню.

Виставка творчості Георгія Косміаді

ки та деякі старовинні будівлі Рівного такими, якими запам'ятав їх художник і зберіг у своїй пам'яті. Зокрема, одне з центральних місць експозиції посідає така знакова для родини Косміаді робота

місці, де зараз друга школа. Сьогодні ми знаємо, що там був басейн, завдяки німецьким хронікам 1944 року, де він зафіксований.

- Сучасний парк Шевченка є лише залишком того великого паркового комп-

гарно розповісти і показати своїм учням, як виглядали екзотичні звірі і птахи, що уява дітей легко створювала диковинні малюнки із зображенням слонів, ведмедів, павичів. Гордістю його було те, що деякі ескізи навіть закупила фабрика в

«Волинь у спогадах Георгія Косміаді (1886-1967 рр). Експонується вперше» - саме таку назву має виставка, підготовлена Рівненським краєзнавчим музеєм. В основу експозиції лягли роботи, написані Георгієм Косміаді у Гамбурзі в 1941-1961 роках, де він до кінця життя мешкав після виїзду з Рівного. Проживши у Рівному 24 роки, з початком Другої світової війни родина художника змушена була виїхати за кордон. Втім, художник вважав, що найкращі роки свого життя (1917- 1939) прожив у нашому місті. Тут він викладав малювання та образотворче мистецтво в усіх навчальних закладах міста, організовував та проводив виставки картин своїх учнів, а також різноманітні культурно-мистецькі заходи.

Виїжджаючи у 1940 році до Німеччини, найперше, що взяв із собою Косміаді, були малюнки дітей, які він заховав у подвійному дні валізи... А через 52 роки мистецьку спадщину Георгія Косміаді повернула в Україну його дочка, Надія Косміаді. Громадянка Німеччини, нині вона остаточно перебралася до Рівного і створила тут Арт-Ательє імені батька, всіляко сприяючи популяризації його творчості. Саме завдяки Надії Георгіївни і стала можливою ця виставка, де вперше зібрано і представлено роботи Косміаді, присвячені його спогадам про Рівненщину.

Як розповідає науковий співробітник Рівненського обласного краєзнавчого музею, дослідниця творчості Георгія Косміаді Людмила Шлапак, залишивши Волинь фізично, Георгій Петрович не залишив її духовно. Разом із жителями Німеччини, куди він переїхав, вони переживали страхіття Другої світової війни. І для того щоб знайти душевну рівновагу, він згадував найкращі роки свого життя – у Рівному.

Організатори виставки відібрали 38 картин, написаних маслом, темперою та аквареллю. Відтак глядач може побачити пейзажі Рівного та його околиць, пар-

кова для родини Косміаді робота як «Час для чаювання», що віртуально пов'язувала художника з його далекою родиною.

- В ті часи не було мобільних телефонів, скайпів, вайберів і зв'язок із близькими людьми в іншому кутку світу був можливий тільки через листування. Георгій Петрович народився на Кавказі, певний час мешкав у Москві, а у 1916 році змушений був переїхати до Рівного. Так у П'ятигорську залишилися його батьки, а в Москві - батьки його дружини Фріди Бригітти Герман. А згодом на Волині залишилися його учні, послідовники, його друзі і колеги. Як розповіла нам Надія Георгіївна, у них в родині було заведено пити чай між 16 та 17 годинами, і в одному з листів, які дійшли до Георгія Петровича на Волинь від його мами, вона писала: «Ми так сумуємо за тобою, і невідомо, чи ще зустрінемося колись... Тож давай домовимось о цій порі, в неділю, завжди накривати стіл, ставити самовар, пити чай і згадувати, таким чином підтримуючи духовний зв'язок». І так ця традиція закріпилася в родині Косміаді, а Георгій Петрович зафіксував її на полотні, - розповідає Людмила Шлапак.

Вивчаючи цю роботу, мистецтвознавці прийшли до висновку, що чайний стіл тут накритий на терасі біля Рожевого будинку, що за Краєзнавчим музеєм, адже на картині проглядається саме будівля музею. Людмила Шлапак згадує, що коли прийшла працювати до музею у 1975 році, тут на газоні ще був великий бузковий кущ, який ми бачимо і на картині Косміаді. Є й ще одна картина про чаювання, на якій зображено великий самовар.

Серед представлених робіт можна побачити і картину з будинком, в якому сім'я Косміаді жила перед тим, як мали залишити Волинь – це так звана Круча, 3. А також пейзаж з вікна в Рівному, кілька робіт, які представляють частину старого міста. На одній з них проглядається басейн, який був на території Палацу Любомирських в тому самому

лексу, який існував довкола Палацу князів Любомирських. І картини «Статуї парку», «Статуя Амура» та «Мрії Любомирського парку» так само відображають частинку парку Любомирських. А у роботі «Вілла» - так її назвав Косміаді, ми одразу впізнали рідний будинок нашого краєзнавчого музею, - пояснює Людмила Шлапак.

Тема ярмарку у творчості Георгія Петровича присутня в декількох картинах. Завдяки чудовій фотографічній пам'яті Надії Георгіївни вдалося зрозуміти, що ярмарок, зображений на одній з робіт її батька, виявляється, проходив за межами міста, там, де зараз Покровський торговий центр. Адже Грабник - це вже була межа Рівного.

За побажанням Надії Георгіївни на виставці також представлені копії найкращих дитячих робіт Георгія Петровича, які експонувались на 1-й Всесвітній виставці дитячого малюнку в Парижі, в 1937 році.

- В ті часи це була грандіозна подія для нашого міста, адже з усіх навчальних закладів Польщі у Варшавську академію мистецтв, при якій була створена конкурсна комісія, надходили десятки тисяч дитячих малюнків, і авторитетні польські мистецтвознавці обрали для експонування в Парижі 67 малюнків учнів Георгія Косміаді, - розповідає Людмила Шлапак. - Георгій Петрович дуже пишався цим і казав: «Це мій урожай». А коли згодом робив свої виставки у Німеччині, він обов'язково створював розділ із дитячими малюнками, якими захоплювалися іноземні відвідувачі.

У доробку Косміаді багато пейзажів – Георгій Петрович любив мандрувати, сам виїжджав і возив на етюди своїх учнів. Він вчив дітей бачити прекрасне в усьому, що створила природа. І діти вчилися дивитися на навколишній світ його очима. Відтак на виставці представлено і диковинні малюнки – ескізи скатертин та тканин, які діти виконували за завданням Георгія Петровича. Педагог умів так

дуже ескізи навіть закусити фразою в Лодзі і випускала по них тканини.

Чільне місце в експозиції посідає і портрет Надії Косміаді, написаний одним із лауреатів премії імені Георгія Косміаді Олександром Гуристюком. Незабаром Надія Георгіївна святкуватиме поважний ювілей – 95-річчя, тож організатори планують зробити для неї невеличкий подарунок, презентувавши виставку «Волинь у спогадах Георгія Косміаді» і в інших музеях України.

- Потрапивши до Рівного у 1916 році, вже у 1917 році батько зрозумів, що не зможе повернутися додому. Він почав тут працювати і до 1921 року не знав, куди йому їхати – чи повернутися в Москву, чи виїхати звідси за кордон, - розповідає Надія Косміаді. - Але він вирішив залишитись тут і сказав: «Я знайшов поле – мої учні, на якому я можу сіяти, і передавати їм все, що вважаю хорошим, красивим і потрібним». Він казав, що і тутешні люди йому дуже подобаються, тож навіть йому бозна куди їхати – хоча мав документи поїхати і в Париж, і в Германію... «Але ж ні, - сказав батько, - ми залишимось тут. Тут люди як я – вони люблять як я, сваряться як я, їдять як я, куди ж мені їхати? Мені тут подобається і я залишусь».

Також він часто говорив тоді: «Важкі часи настають, і всім нам може бути дуже смутно і скрутно, не в кожного все вдасться. Не варто лише забувати, що є такі речі, які завжди мають нас підтримувати – це живопис, музика та поезія. Вони кризь усі погані часи, кризь усе чорне і темне пройдуть, тому що вони мають силу нас розрадити і показати, що краса в житті ніколи не помре».

Мистецтвознавці, що завітали на відкриття виставки у Рівненському краєзнавчому музеї, дякували Надії Георгіївни за чудову можливість пізнавати творчість Георгія Косміаді знову і знову, відкривати багатогранність його мистецького таланту та педагогічний хист.

Ангеліна НЕПОМНЯЩА